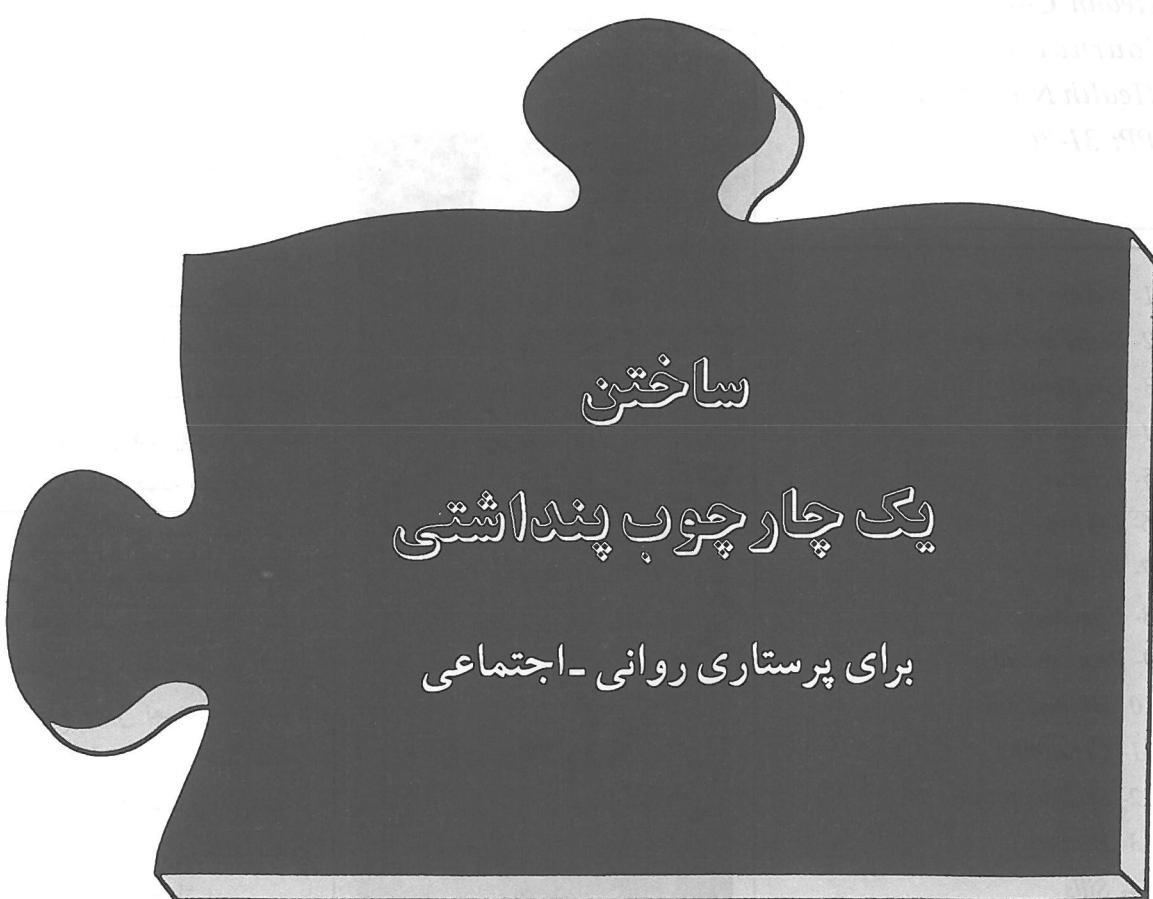

برگردان: ماهمنیر بنی اسد

- * ویراستاری اول: اختر ابراهیمی
- * ویراستاری نهایی: فرخنده مهری، اختر ابراهیمی و سادات سیدباقر مداح

دانش پایه آشنا می‌سازد بدون اینکه نگرش پنداشتی واضحی برای انتخاب و اجرای آن به صورت کاربردی ارائه دهد. این نظریه‌های غیرپرستاری ممکن است اطلاعات با ارزشی برای دست‌اندرکاران این حرفه ایجاد نماید در حالیکه بعضی ممکن است تناسبی با طیف پرستاری از جهت اهمیت مراقبتهای پرستاری نداشته باشد. «پرستاری بهداشت روانی» اساس پنداشتی را به آن نظریه‌ها که ماهیت روانشناسی دارند، محدود نمی‌کند، بلکه تاکید بر جنبه بالینی آن برای آزمایش و اجرای دانش پرستاری دارد. بتایران پیشنهاد می‌شود که قالبهای پنداشتی پرستاری موجود (نظریه‌های پرستاری) و سیله‌ای

برای روشن کردن اساس پنداشتی پرستاری بهداشت روانی ارائه دهد. چنین فرض می شود که یک قالب فرآیند خلاصه‌ای از نگرش ترکیب چارچوب پنداشتی برای جنبه‌های ویژه بالینی است که مفاهیم مناسب را از نظریه‌های پرستاری گرفته و به هم ربط دهد. هدف معرفی کردن مثالی از اجرای این نگرش برای روشن کردن یک اساس پنداشتی درباره عملکرد پرستاری بهداشت روانی است. منظور از قالب فرآیند این است که یک ساختار توسعه و تکامل چارچوب پنداشتی ایجاد شود که با حرفه پرستاری تناسب داشته و لطمه‌ای به خلاقیت نظری و عملی در زمینه بالینی وارد نیاورد.

قالب فرآیند

قالب ساختن یک چارچوب مخصوص بالینی این است که برطبق چهار مفهوم پرستاری: محیط، شخص، بهداشت و عملکرد پرستاری تنظیم شود. این قالب مفاهیم بالینی محیط، شخص بهداشت و پدیده عملکرد را به هم ربط می دهد.

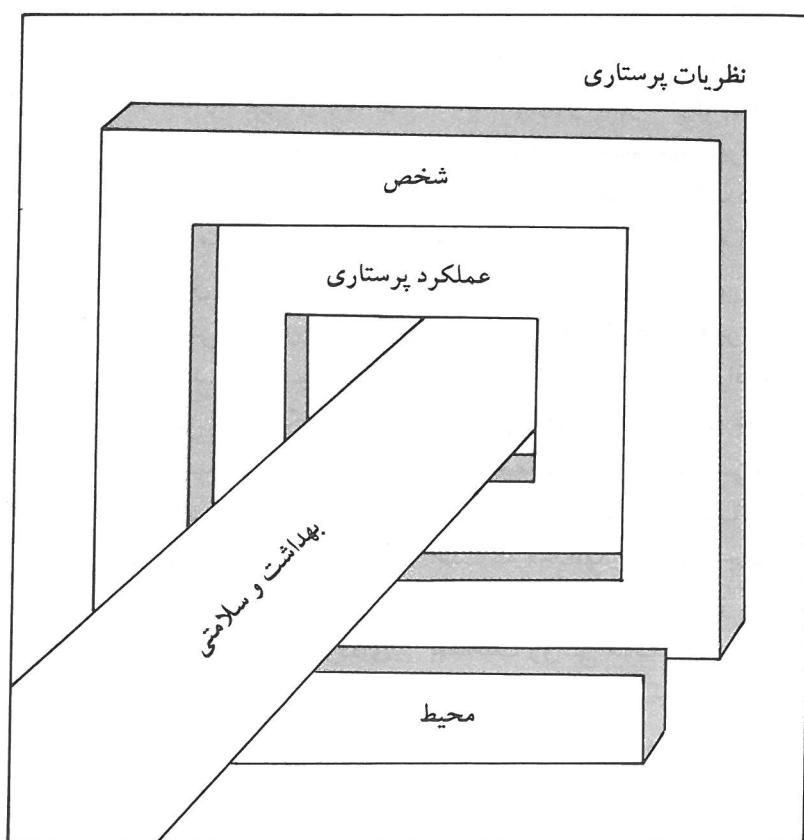
در شکل ۱ اجزاء قالب شرح داده می شود. محیط شخص و برنامه‌های عملی بهداشت و سلامت در اطراف محوری دور می زند. در نتیجه بین چهار جزء قالب همبستگی وجود دارد. مرکزیت بهداشت در پرستاری در قالب نشان داده شده است. محیط، شخص یا عملکرد از آن جهت برای پرستاری مناسب است که هر کدام از این سه قطب از جهتی به بهداشت و سلامت مربوط شده است.

نظریه‌های تجربی جهت عملکرد بالینی است. این مقاله بر روی مرحله اول تاکید دارد تا اینکه چارچوب پنداشتی برای عملکرد پرستاری بهداشت روانی توسعه یابد زیرا این پیش نیازی جهت عملکرد حرفه‌ای و فعالیتها پژوهشی در زمینه پرستاری بالینی است.

در زیر مثالی از مرحله یک قالب آورده می شود که نشئت گرفته از مفاهیم سازگار نظریه‌های وسیع پرستاری است تا یک چارچوب پنداشتی برای عملکرد پرستاری بهداشت روانی بسازد. مفاهیم انتخاب شده در داخل هر یک از چهار قطب محیط، شخص، بهداشت و سلامت و فعالیت پرستاری برای ساختن چارچوب را

نتیجه مراحل یک و دو بر اساس

شکل ۱: ساختار قالب فرآیند

به هم ملحق شده‌اند. مثالهایی از نظریه‌هایی که می‌تواند از چارچوب پنداشتی گرفته شود به عنوان یک نتیجه بالقوه از مرحله دوم آورده شده است.

مرحله اول:

نظریه‌های پرستاری نایتنگل^۵، راجرز، پارس^۶، نیمن^۷، پلو^۸، کینگ^۹ و اورم به منظور انتخاب مفاهیم برای چارچوب پرستاری بهداشت روانی مورد استفاده قرار گرفتند. در شکل ۲ اسامی این نظریه‌های پرستاری ممکن است متفاوت باشند ولی می‌توانند به عنوان متابعی از مفاهیم تکمیلی در ایجاد یک چارچوب پنداشتی جدید عمل کنند.

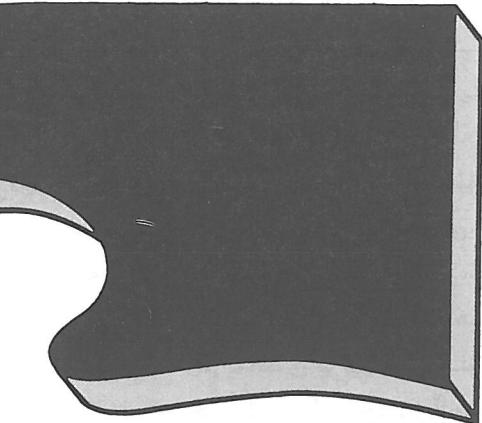
حوزه: محیط ۱۰

نظریه‌های پرستاری نایتنگل و راجرز، پرستاران بهداشت روانی را به اهمیت محیط در مراقبتهای بهداشتی آگاه می‌سازد. نایتنگل در نوشه‌ای در سال ۱۸۵۹ اهمیت زیاد دانش عوامل محیطی را شرح می‌دهد، با این بیان که پرستار مشکلات بهداشتی را بهتر می‌تواند پیش بینی کند. در صورتی که موقعیتهاي زندگی و یا سبک زندگی را به غیر از جنبه فیزیکی مورد ارزیابی قرار دهد. بدون شک نایتنگل اهمیت عوامل محیطی را شرح و بسط داده تا دانش امروزی که ارتباط بین بهداشت و محدوده‌ای که یکنفر در آن زندگی می‌کند را روشن سازد. راجرز در سال ۱۹۷۰ نقطه نظر نایتنگل را با تاکید بر تعامل بین شخص و محیط و افزایش

محیط خویش و طرحهای محیطی آنها باشد زیرا این چیزی است که بهداشت روانی آنها را در طول زندگی تغذیه می‌کند. بنابراین مفاهیم خانواده، محیطهای فیزیکی، منابع محیطی و شبکه‌های اجتماعی مثل موضوعات پیچیده و وسیع دیگر نظریه مراقبتهاي بهداشتی از پدیده‌های محیطی است که ممکن است در دیدگاه پرستاری بهداشت روانی وجود داشته باشد.

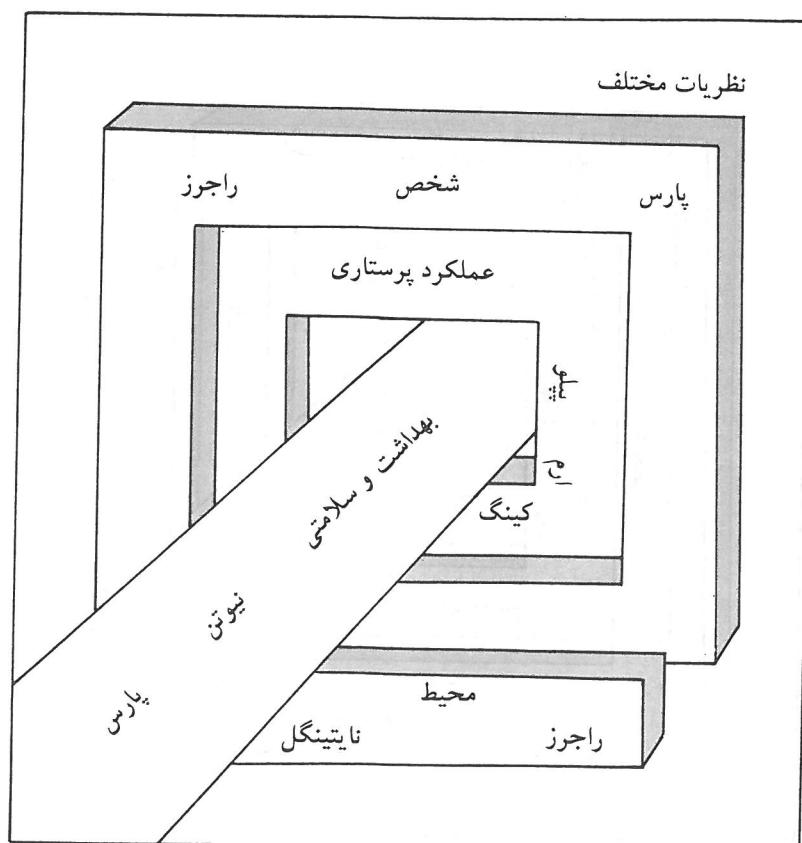
حوزه شخص^{۱۲}

نظریه‌های راجرز و پارس مفاهیمی سازگار با جنبه «شخص» در چارچوب پرستاری بهداشت روانی بوجود می‌آورد. راجرز در سال ۱۹۸۶ قالب پنداشتی «انسان واحد» را که از عقاید نظری در حوزه شخص غنی است ارائه داد که آن می‌تواند به دانش مفیدی برای پرستاری بهداشت روانی بسط داده شود. راجرز به نکات برجسته‌ای در ماهیت شخص از میان سه اصل پویا اشاره می‌کند. این اصول نیروی بالقوه‌ای را برای تغییرات روانی اجتماعی در طول دوره زندگی (از جنبه مثبت یا منفی) نشان می‌دهد.

اصل هلسی^{۱۳} مبنای تکامل در این زمینه را بصورت مارپیچی و نه بصورت حرکت دایره‌ای شرح می‌دهد. به عبارت دیگر، انعکاس صدا در نتیجه ایجاد ارتعاش یا فرآیند شدت است که در نهایت پیچیدگی در زندگی را افزایش می‌دهد. مثالی از موسیقی می‌تواند مفهوم انعکاس صدا را به بهداشت روانی مرتبط سازد. یک انعکاس صدای بلند پیانو با طول موج پائین یک صدای پیانو پائینی را بصفا در می‌آورد ولی در یک کردن پیانو با صدای کوتاه انعکاس صدا بلند خواهد بود. مشابه آن طول عمر زندگی بشر است که با کاهش طول مدت و تکرار یافته‌ای روانی انسانی پیچیده تر می‌شود. تغییرات در

شکل ۲: قالب فرآیند - مرحله پنداشتی

محافظت خویش توجه کرده و طبیعت را بدعوت می‌گذارد. تعاملهای بین انسان و محیط نه فقط مفید و موثر است بلکه در توسعه بهداشت روان نقش اساسی دارد.

مفهوم نهائی راجرز که در سال ۱۹۸۶ به صورت چهار بعدی ارائه شد برای چارچوب پنداشتی پرستاری بهداشت روانی قابل پیاده کردن است. در این مفهوم طول مدت زمان یعنی زمان گذشته، حال، آینده مد نظر نمی‌باشد و در زمان حال نسبی خلاصه می‌شود. این چهار بعد پیشنهاد می‌کند که کلید، حل مشکلات عاطفی است، چه در گذشته باشند و یا اینکه پیش بینی شخص از آینده‌ای باشد که در ذهن او بصورت زمان حال باقی می‌ماند. مددجو تشویق می‌شود که احساسات مشکل زای فعلی خود را بیان کند نه احساسات گذشته را. بازگشت دادن مددجو به مراحل اولیه زندگیش به منظور حل کشمکش‌های بیهوده‌ای است که منجر به عدم تکرار می‌شود. وقتی که گذشته، بر زمان حال فرد تاثیر بگذارد، مهم است. در حال حاضر در مراقبتهای بهداشت روانی بر اصل زمان حال و اینجا^{۱۵} است و اهداف تدبیر پرستاری در موارد بحران، زمان حال نسبی شخص را تعیین می‌نماید که ممکن است روش درمانی بهتری و با توجه به مخارج مناسب باشد تا اینکه راجع به گذشته، حال و آینده زندگی فرد جداگانه تحقیق به عمل آید.

در نظریه بهداشت زندگی انسان از نظر پارس (در سال ۱۹۸۱) شرحی از نظریه انسانی راجرز در

مورد توصیفی از طبیعت انسان می‌دهد. او به ماهیت انسان که برای دستیابی به واقعیت در جهت احتمالات حرکت می‌کند توجه کرد. و نظر پرستاران بهداشت روانی به سوی درک رفتاری کلامی و غیرکلامی سوق داده است «پارس» درک پرستاران بهداشت روانی را مطرح کرده که چگونگی رفتارهای کلامی و غیرکلامی مددجویان را از جمله شرح مشخصات انسان از تصور کردن، ارزش گذاردن، قدرت و تغییر شکل دادن در میان دیگران در می‌یابند. پرستاران بهداشت روانی با توجه به نظریه پارس ممکن است به روشهای درمانی که شامل استفاده از تصور کردن، بهبود نگرش، روش نمودن ارزشها و کیفیت بالا در درمان است و همچنین به دیگر درمانهایی که نیروی بالقوه مددجو را به حدی بالا می‌برد که بتواند خود راه حلهایی پیدا کند، توجه کنند. بطور خلاصه عقاید پنداشتی راجرز و پارس به صورت چارچوب پنداشتی تکمیل می‌شود و پرستاران بهداشت روانی را راهنمائی نموده تا از انواع پدیده‌های پرستاری که ممکن است در بهداشت روان تاثیر گذارد مانند پرورش، الگوسازی، به زمان حال توجه کردن، تصور کردن و قدرت استفاده نمایند.

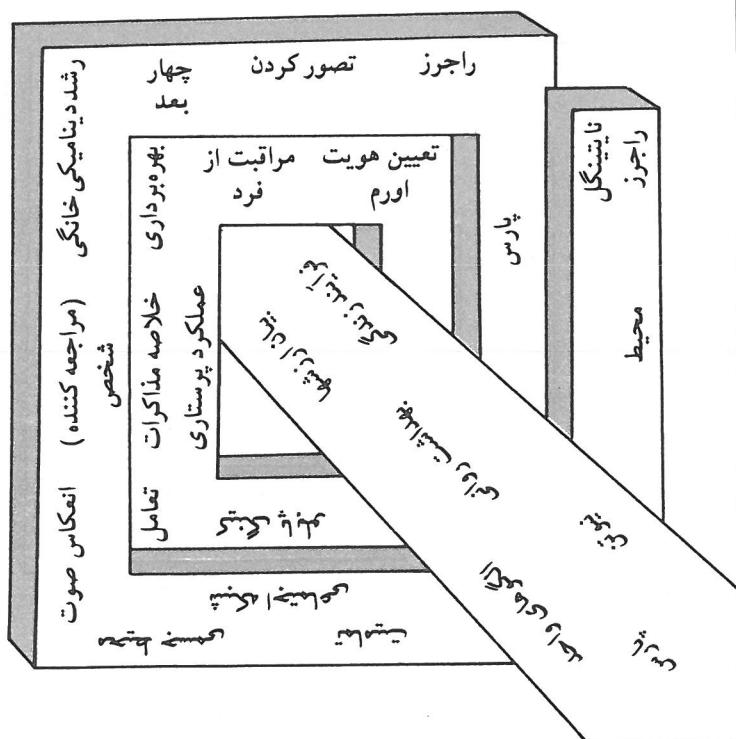
حوزه سلامت ۱۶

نیمن، پارس و راجرز توافق نظر داشتند که حوزه‌های سلامتی به عنوان یک چارچوب است. بر طبق نظریه نیمن در مورد سلامت، در سال ۱۹۷۹ سلامت یک فرآیند

بیشتر آنها از سلامت روانی در چارچوب پنداشتی باشد. برای مثال تعاریفی از بهداشت روانی از این چارچوب گرفته شده است که منحصر بفرد بودن محیط والگوهای مددجو را مشخص می‌کند. اهداف پرستاری الزاماً از یک مددجو به مددجوی دیگر براساس معیارهای داده شده متفاوت خواهد بود که این نمایانگر منحصر به فرد بودن است. در درجه دوم سلامتی از نقطه نظر ارزشها یک مفهوم حیاتی در پرستاری بهداشت روانی بشمار می‌رود که اهداف تدبیر متاثر از ارزشها بر اثر تجرب مددجویان به

نظریه بهداشت روانی، مراقبت از خود
نظریه بهره‌برداری
نظریه کمبود منابع

شکل ۳ - چارچوب
پنداشتی پرستاری
بهداشت روانی

عنوان یک انسان موثر است و این ارزشها عبارتند از: ارتباطات فیماهین، سبک زندگی، مسئله جنسیت، عزت نفس، آزادی، درک از واقعیت و دانش شخصی. هدف نهائی پرستار بهداشت روانی بر اساس این چارچوب بنا نهاده شده که ممکن نیست فرد را از رفتارهای منحرف بهداشتی خود پاک نسازد، بطوری که، در آسیب شناسی روانی، باید مددجو را به سوی انتخاب مسائل بهداشتی مثبت سوق دهد و اینکه محیطی را خلق کند که ارزش‌های وی را در مورد بهداشت روان حمایت کند.

حوزه فعالیت پرستاری

مفاهیمی از سه نظریه پرستاری از پابلو، کینگ و اورم در چارچوب مورد استفاده قرار گرفت تا فعالیت پرستاری را در ارتباط با پرستاری بهداشت روانی شرح دهد. یک جزو اصلی از این قالب در مورد فرآیند بین فردی^{۱۷} مربوط به قالب پابلو(۱۹۵۲) است. چهار مرحله در این فرآیند وجود دارد که پرستار می‌تواند با توجه به آن اضطراب مددجو را به شکل مفید تغییر دهد. علامت مشخصه هر یک از اینها به صورت مراحلی معین عقایدی را در باره رفتارهای پرستاری بهداشت روانی ارائه داد، که شاید برای پرستاران بسیار آشنا باشد. به هر حال چهار مفهوم: آشنا، تعیین هویت، بهره برداری و حل مشکل باندازه کافی غنی هستند که در چارچوب پنداشتی پرستاری بهداشت روانی گنجانیده شوند تا عقاید جدید را در خط مشی

از خود مورد نیاز است. این مهارت‌ها یک نقش تکمیلی در پیشرفت مراقبت از خود در فرد ایفا می‌کند و مسئله مهمی در مداخلات بهداشت روانی محسوب می‌شود.

بطور خلاصه تعدادی از مفاهیم از نظریه‌های پرستاری منشاء گرفته که در بسط یک چارچوب پنداشتی در موارد بالینی بیان شده است. بعضی از این مفاهیم بصورت موافق مربوط به پرستاری بهداشت روانی بیان شده‌اند که در قالب فرآیند شکل ۳ بصورت محیط‌های اجتماعی و جسمی، تکامل انسان در طول زندگی، تموج الگوهای انسانی، چهار بعدی بودن، رفتارهای حاصل از تصور، بهداشت به عنوان تظاهری از ارزشها بهره برداری، اعمال مقابله^{۱۹} و مراقبت از خود نشان داده شده است. انتظار نهایی از مرحله اول قالب فرآیند این است که نظریه‌های پرستاری که از آنها این مفاهیم گرفته شده است به وسیله سازماندهی جدیدی از مفاهیم در چارچوب پنداشتی پرستاری بهداشت روانی جایگزین شود.

رهنمودهای آینده

مرحله دوم:

مرحله دوم قالب فرآیند شامل تحقیق به منظور ایجاد اساس ارتباط بین مفاهیم در داخل چهار بعد قالب است. نتیجه دلخواه نظریه‌های پرستاری بهداشت روانی است که دقیق تر از چارچوب پنداشتی می‌باشد. این نظریه‌ها در موقعیت‌های بالینی قابل پیاده کردن هستند. برای مثال ارتباط آزمون تحقیقی بین مفاهیم عملکرد پرستاری و محیط

تعاملات پرستاری برانگیزند. «پابلو» همچنین شش نقش عملکردی پرستاری را شرح می‌دهد که شامل فرد غریبه، شخص منبع و مشاور می‌باشد که می‌تواند تعریف فعالیت پرستاری در زمینه پرستاری بهداشت روانی را بطور آشکار مشخص و مورد استفاده قرار دهد. کینگ در سال ۱۹۸۱ فعالیت پرستاری را در اصطلاحات فرآیند بین فردی بیان می‌کند. او فرآیند درک، قضاآوت، عمل که برای مددجو و پرستار در مواجهه فیماهین آن دو اتفاق می‌افتد را شرح می‌دهد. کینگ این فرآیند را به عنوان چیزی بیشتر از یک تبادل اطلاعات (تعاملات) بیان می‌کند. همچنین تبادل ارزشها، نیازها و اهداف نیز رخد می‌دهد که دستیابی به هدف برآیند ارتباط و مناسبات می‌باشد. قالب کینگ مفاهیم متفاوت فردی، بین فردی و اجتماعی (مثل قدرت، درک) را شامل می‌شود که معنی بالقوه‌ای در چارچوب پرستاری بهداشت روانی دارد. این مفاهیم می‌تواند در عملی کردن فرآیند پرستاری در مراقبتها بهداشت روانی نقش داشته باشد.

بالاخره اورم در سال ۱۹۸۰ در مفهوم «مراقبت از خود»^{۱۸} تاکید بر اهمیت مهارت‌های انسانی بخصوص دارد که مشخصاً توجه زیادی را در پرستاری بهداشت روانی به خود جلب می‌کند. مراقبت از خود به عنوان یک مسئله مداوم و هدف دار در سلامت شخص تعریف می‌شود توانایی، شناخت و معرفت، درک، پرورش، ارتباط و مهارت‌های بین فردی در میان دیگران برای مراقبت

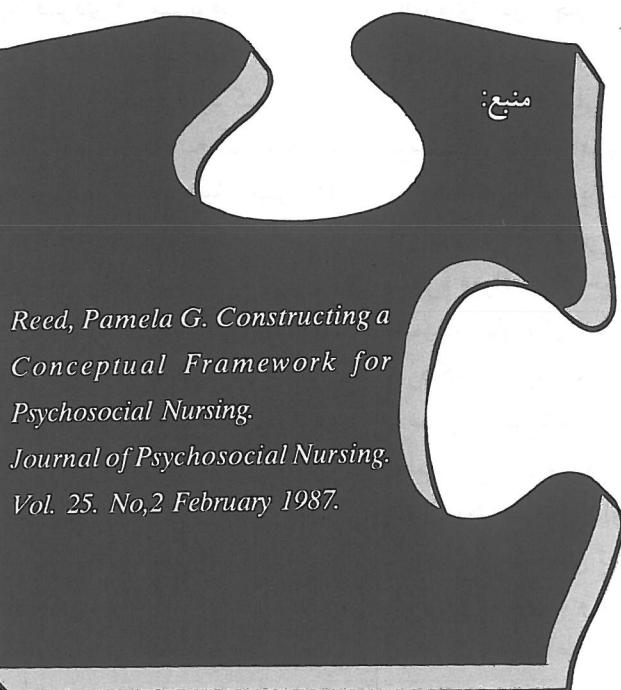
چارچوبی است که احتمال دارد به نظریه جدید متوجه شود. این نظریه موجب توضیح مداخلات یا تدبیر پرستاری به منظور تسهیل بهره برداری مددجو از منابع طبیعی است. نظریه‌ای در مورد مراقبت از خود در بهداشت روانی مفاهیم سلامتی را به شخص ربط می‌دهد و فنون تصویری برای مهارتهای مراقبت از خود یک بیمار افسرده و وابسته را افزایش می‌دهد. نظریه نارسایی منابع چهار نوع مفهوم را به هم متصل می‌سازد که ممکن است ره یافته ارزشیابی شدت مشکلات بهداشتی را بر اساس منابع محیطی و تکاملی قابل دسترس مددجو، توضیح دهد. بنابراین مرحله دوم شامل فعالیتهای پژوهشی است با تکیه بر مفاهیم بالینی مناسب و طرحی جهت آزمون توانائیها و مفاهیم چارچوب پنداشتی را برای عملکرد روشن می‌سازد. اگر چه مرحله اول این چارچوب پرستاری بهداشت روانی فاقد حمایت است ولی پی‌ریزی پنداشتی برای توسعه تاکید پژوهش‌های عملکردی و محتوای آموزشی در تخصصهای بالینی را فهرست و ارائه می‌دهد. حوزه‌های تاکید پژوهش‌های عملکردی، بالینی توسط این چارچوب پیشنهاد می‌شود که شامل ارتباطات بیمار با خانواده‌اش، محیط‌های درمانی گروه‌ای بیمار، بررسی و شناخت تکامل در طول زندگی، روشهای تعامل در زمان حال و روشن کردن ارزش‌های بهداشت روانی است. چارچوب پنداشتی که در اینجا بیان شده است آن مفاهیم پرستاری را به هم ربط

می‌دهد که در بعضی پرستاران ممکن است برانگیزندۀ فعالیتها و جنبه‌های بالینی باشد، دیگران ممکن است این مفاهیم را به عنوان مسائل قابل بحث یا نامناسب در عملکرد پرستاری بهداشت روانی بدانند. نظر اساسی برای پیشرفت این چارچوب پنداشتی می‌تواند در برگیرنده‌انواع ییشمار عقاید مناسب در موارد بالینی باشد که با هم تطبیق داده شده است در حالی که یک مفهوم پرستاری را هم ابقا می‌کند. شاید پرستاران در طول تخصص بالینی خود یک چارچوب پنداشتی واحد را بپذیرند. در این صورت پژوهش پرستاری و عملکرد زمینه بهداشت روانی باید تداوم یافته و با مفهوم روشن مسائل نظری و عملی تخصص بالینی به طرف جلو حرکت کند، پرستاران بهداشت روانی مایلند به کاوش بیشتری پردازنند تا به تجربیات بالینی خود نیز بیافزایند که هر دوی آنها منابع

پی‌نگاشتها:

طبعی در پرستاری برای توسعه یک چارچوب پنداشتی در تخصصهای بالینی بحساب می‌آیند.

- 1- Model
- 2- Orem
- 3- Johnson
- 4- Rogers
- 5- Nightingale
- 6- Parse
- 7- Newman
- 8- Peplau
- 9- King
- 10- Reed
- 11- therapeutic Milieu
- 12- Person
- 13- Helicy
- 14- Temporal
- 15- here and now
- 16- health
- 17- interpersonal Process
- 18- Self-Care
- 19- transactions

Reed, Pamela G. Constructing a Conceptual Framework for Psychosocial Nursing. *Journal of Psychosocial Nursing*. Vol. 25, No,2 February 1987.

Constructing a conceptual framework for psychosocial nursing

Authors: Pamela G Reed

Translator: Mah Monir BaniAsad

Editors: Akhtar Ebrahimi, Farkhondeh Mehri, Sadat Senedbagher Maddah.

Abstract: Increasing complexity of treatment and current psychological health problems reveals the importance of uniqueness psychological health care in the nursing profession. Therefore the need to have a clear conceptual base in psychological nursing is recommended. Often psychological nurses have accepted a modified approach about collaborative interaction in current theories (such as psychoanalyses of behaviorism and humanism). Many books in psychological nursing education will learn about a wide range of psychological theories as a base of knowledge without providing a clear conceptual attitude for selecting and performing them.

Keywords: Conceptual framework, Psychosocial nursing